

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

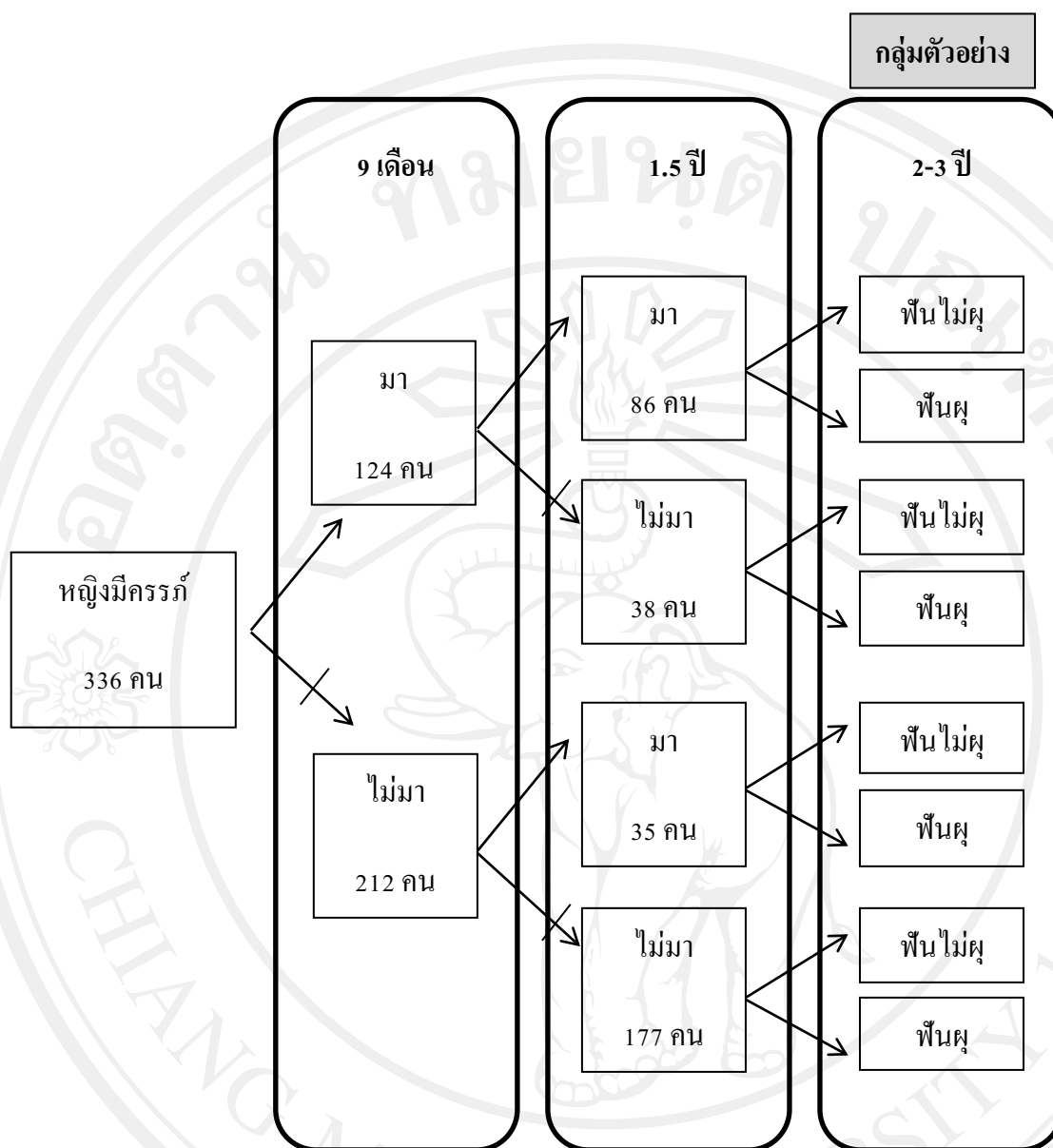
การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาประสบการณ์ของมารดาผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็ก โรงพยาบาลแม่แตง อำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - ปี พ.ศ. 2552 โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลในปี พ.ศ. 2554 - ปี พ.ศ. 2556

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาประสบการณ์ของมารดาผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็กซึ่งประชากรในการศึกษานี้ ได้แก่ หญิงตั้งครรภ์ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็ก โรงพยาบาลแม่แตง ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - ปี พ.ศ. 2552 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 336 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาโดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามปัจจัยที่ต้องการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้เป็นกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็ก โรงพยาบาลแม่แตง ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - ปี พ.ศ. 2552 มีจำนวน 336 คน ได้เข้าร่วมโครงการในขณะมาฝากครรภ์ครั้งแรก และภายหลังจากคลอดลูก เมื่อลูกอายุได้ 9 เดือน และ 1.5 ปี จะมีการกลับมาฉีดวัคซีน MMR และวัคซีน DPT - OPV ในวันที่มาฉีดวัคซีนจะมีกิจกรรมการให้ความรู้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพช่องปากแก่มารดาและผู้ปกครอง ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มได้ดังนี้

- มารดาที่มาร่วมโครงการเมื่อลูกอายุได้ 9 เดือน และ 1.5 ปี จำนวน 86 คน
- มารดาที่มาร่วมโครงการเมื่อลูกอายุได้ 9 เดือน จำนวน 124 คน
- มารดาที่มาร่วมโครงการเมื่อลูกอายุได้ 1.5 ปี จำนวน 121 คน
- มารดาที่ไม่ได้กลับมาร่วมโครงการ จำนวน 177 คน

ดังแสดงในภาพ

ภาพที่ 2 ภาพแสดงการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหญิงตั้งครรภ์ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็ก โรงพยาบาลแม่แตง ในปี พ.ศ. 2549 - 2552 โดยเมื่อลูกมีอายุ 2 - 3 ปี จำนวน 22 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติครบตามปัจจัยที่ต้องการศึกษา และต้องเป็นผู้ที่สนใจในการเข้าร่วมการศึกษาดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มมารดาที่มาร่วมโครงการขณะตั้งครรภ์และพาลูกกลับมาร่วมโครงการเมื่อมารับวัคซีน 2 ครั้งขึ้นไป
- 2) กลุ่มมารดาที่เข้าร่วมโครงการขณะตั้งครรภ์และพาลูกกลับมารับวัคซีนและมาร่วมโครงการเมื่อลูกอายุได้ 9 เดือน 1 ครั้ง
- 3) กลุ่มมารดาที่เข้าร่วมโครงการขณะตั้งครรภ์และพาลูกกลับมารับวัคซีนและมาร่วมโครงการเมื่อลูกอายุได้ 1.6 ปี 1 ครั้ง
- 4) กลุ่มมารดาที่มาร่วมโครงการขณะตั้งครรภ์และไม่ได้พาลูกกลับมาร่วมโครงการเมื่อมารับวัคซีน

สาเหตุที่เลือกศึกษาในกลุ่มตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์ที่เข้าร่วมโครงการที่แตกต่างกัน 4 ประเภท เนื่องจากต้องการศึกษาถึงประสบการณ์ของหญิงตั้งครรภ์ที่เข้าร่วมโครงการ และพาลูกมารับการตรวจและเข้าร่วมกิจกรรมว่าเป็นอย่างไร มีประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกแตกต่างกันหรือไม่ โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 22 คน ซึ่งจากข้อมูลที่ได้มีความหลากหลายและกระจายเพียงพอในการตอบปัญหาการวิจัย

3.2 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยการศึกษาประสบการณ์ของมารดาผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็ก โรงพยาบาลแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่แล้วนำมาวิเคราะห์ว่าประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยพื้นที่ในการศึกษานั้นเลือกทำการศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ผู้ศึกษาทำงานอยู่มีความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่างเพียงพอในการศึกษา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์การมารับบริการสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็ก เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบ ตอบจากความรู้สึกนึก

คิดของตนเอง โดยนำแนวคิดการวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปใช้ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิจัยคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วย 2 ส่วนได้แก่

(1) แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็ก สอดคล้องกับ ข้อมูลทั่วไป เช่น อายุ อาชีพ

(2) แนวการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview guideline) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็กประเด็นในการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

- ความคิดเห็นในการมารับบริการตามโครงการ
- สุขภาพทั่วไปของมารดาและลูกระหว่างและหลังการตั้งครรภ์
- การดูแลสุขภาพช่องปากของมารดาและลูก
- การบริโภคอาหาร
- กิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันที่มีส่งผลต่อสุขภาพช่องปาก

(3) แบบบันทึกข้อมูลสนาม (Field note)

3.4 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา แบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาได้สร้างนั้น จะนำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านทันตกรรมป้องกัน ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพหญิงมีครรภ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยาตรวจสอบว่ามีความเข้าใจในการตอบแบบสัมภาษณ์หรือไม่ และตอบข้อสงสัยในแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญยังมีความสงสัยให้ผู้เชี่ยวชาญมีความเข้าใจที่ตรงกันในประเด็นที่ผู้ศึกษาต้องการทราบ โดยผู้ศึกษาทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์การมารับบริการสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็กทดลองใช้กับผู้เข้าร่วมโครงการที่ไม่ได้รับการสุ่มให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มต้นด้วยการแนะนำตนเอง สร้างสัมพันธภาพ ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาว่าต้องการศึกษาประสบการณ์ของมารดาผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็ก โรงพยาบาลแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่เพื่อนำมาวิเคราะห์ อันจะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในหญิงมี

ครรภ์ของโรงพยาบาลแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เหมาะสมต่อไปโดยขอความร่วมมือให้กลุ่มเป้าหมายลงลายมือชื่อยินยอมเข้าร่วมในการศึกษา

3.5.2 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นทำการบันทึกข้อมูลระหว่างสัมภาษณ์ด้วยแบบบันทึกข้อมูลสนาม (Field note)

3.5.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกข้อมูลสนามและการถอดเทปสัมภาษณ์ แล้วจึงจัดระบบแยกหมวดหมู่ข้อมูล

3.5.4 ทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งหมด และเก็บรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.6 การหาคุณภาพของข้อมูล

ใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยข้อมูลเดียวกันทำการทดสอบหรือตรวจสอบซ้ำจากแหล่งที่มามากกว่า 1 แหล่ง ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันมากกว่า 1 วิธี ซึ่งข้อมูลที่ได้ต้องให้ผลสอดคล้องกัน อาทิเช่น หากในการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงบุคคล, website หรือหนังสือที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจะตามไปศึกษาจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวเพื่อตรวจสอบว่ามีความสอดคล้องกับที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลหรือไม่ โดยการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์นั้นต้องเป็นผู้ที่สามารถชี้ประเด็นต่างๆ ได้ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ด้วยวิธีจำแนกประเภทข้อมูล (Typological analysis) จัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่แบบมีความสัมพันธ์เพื่อให้เข้าใจความหมายในสิ่งที่ได้เรียนรู้ และเชื่อมโยงข้อมูลที่ศึกษาไปยังเรื่องอื่นๆ

3.8 สถานที่ในการดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

3.9 ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา

ตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม 2554 - 20 มิถุนายน 2556